

การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู*
APPLICATION OF THE PATH OF ACCOMPLISHMENT (IDDHIPADA)
WITH ADMINISTRATION OF SUBDISTRICT CHIEFS AND VILLAGE
HEADMEN IN NAKLANG DISTRICT, NONG BUA LAMPHU PROVINCE

พระมหาวันเพ็ญ สารโท (ทุมชะ)

Phramaha Wanpen Sarato (Thumsa)

ภาสกร ดอกจันทร์

Pasakorn Dokchan

พระนิทัศน์ ธีรปญโญ

Phra Nithus Thirapanayo

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: phawanpen@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ดำเนินการวิจัยแบบผสม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในเขต อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 398 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมทุกด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) การทดสอบสมมติฐานด้านเพศ ด้านอายุ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนด้านระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้, แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน 3) แนวทางการพัฒนา คือ การนำ

* Received 6 November 2021; Revised 14 December 2021; Accepted 8 February 2022

หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู และหน่วยงานอื่นๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ : หลักอิทธิบาท 4, การปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

The objectives of the research were were 1) to the study implementation of the Iddhipada principle (Four Bases of Success) to administration of Tambon chiefs and village headmen, Na Klang District, Nongbua Lamphu Province, 2) to compare implementation of the Iddhipada principle (Four Bases of Success) to administration of Tambon chiefs and village headmen, Na Klang district, Nongbua Lamphu Province, classified by gender, age, educational level, occupation and income, 3) to study obstacles and problems of implementation of the Iddhipada Principle (Four Bases of Success) to the administration of Tambon chiefs and village headmen, Na Klang district, Nongbua Lamphu Province, and 4) to study recommendations and problem solutions of implementation of the Iddhipada principle (Four Bases of Success) to the administration of Tambon chiefs and village headmen, Na Klang District, Nongbua Lamphu Province. This study was a mixed method research. Data were collected using Sampling 398, questionnaires and in-depth interviews with 5 key informants.

The research results were as follows. 1) Implementation of the Iddhipada principle to the administration of Tambon chiefs and village headmen, Na Klang district, NongbuaLamphu province, was found to be overall at a high level in all aspects. 2) Hypothesis tests genders, age not different, so reject the hypothesis. The part educational levels, occupations, levels of income different, so accept the hypothesis. 3) The recommendations of people on implementation of the Iddhipada principle to the administration of Tambon chiefs and village headmen, Na Klang district, NongbuaLamphu province, and other agencies high performance.

Keywords : Iddhipada; Administration, Chiefs and Village Headmen

บทนำ

การปกครองของประเทศไทย นับตั้งแต่อดีตเริ่มจากการก่อตั้งราชอาณาจักรสยาม ขึ้นมา จนถึงปัจจุบัน สิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกันนั้น คือ ระบบการเมืองการปกครอง โดยแต่เดิมนั้น การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นผู้นำอำนาจสูงสุดในประเทศ โดยมีการแจกจ่ายพระราชอำนาจไปยังข้าราชการของพระองค์ต่อ ๆ กันไปตามลำดับ และบุคลากรที่นับเป็นข้าราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดก็คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้มีพระวิริยอุตสาหะรวบรวมหัวเมืองต่างๆ ซึ่งมีเจ้าเมืองปกครองเรียกว่า “ระบบกินเมือง” เข้ามารวมอำนาจไว้ที่พระองค์ เป็นรูปแบบที่เรียกว่า “การรวมอำนาจการปกครอง” (Centralization) และถือเป็น รัฐชาติ (Nation State) (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2552)

จะเห็นได้ว่า การใช้อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในบางกรณีเป็นการใช้อำนาจที่ได้รับแบ่งมาจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค ในฐานะนักปกครองอย่างเต็มที่ แต่อีกด้าน หากพิจารณาจะเห็นได้ว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านก็ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ สถานภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงอยู่ในลักษณะของ “ข้าราชการ” แต่ถือเป็นข้าราชการพิเศษของรัฐ คือ “กึ่งข้าราชการการเมืองและกึ่งข้าราชการประจำ” ที่กล่าวเช่นนี้ เป็นเพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องที่คล้ายคลึงกับสมาชิกสภาในระดับต่างๆ แต่อีกด้าน ก็มีความเป็นข้าราชการประจำเนื่องจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค อันหมายถึง กระทรวงมหาดไทย ถือว่าทั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนของรัฐระดับล่างที่รัฐส่งไปดูแลประชาชน

อำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในปัจจุบัน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศ ซึ่งหากเปรียบเทียบ ย่อมเปรียบได้ว่า หน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมิได้แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากนัก เมื่อวิเคราะห์ย้อนกลับไปจะเห็นได้ว่า อำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มิได้ลดน้อยลงแต่อย่างใด นับแต่ พ.ศ. 2457 มาจนปัจจุบัน แต่กลับทวีมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งเหตุปัจจัยดังนี้ ก็เนื่องมาจากกฎหมายที่เปิดช่องให้กับกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นสมาชิกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบล เป็นต้น จึงนับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง การทำงานและบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีสถานะซ้ำซ้อนกันอยู่ในบุคลากรคนเดียว

เมื่อพิจารณาตามเหตุผลข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีหน้าที่ในการปกครองหมู่บ้านอันเป็นหน่วยการปกครองแบบกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เป็นรากฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำหลักอิทธิบาทประกอบด้วย หลักธรรม 4 ประการถือเป็นคำสอนที่เน้นให้การปฏิบัติงานอยู่บนฐานแห่งความสำเร็จตามประสงค์ เป็นหลักคำสอนที่เน้นความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ความหมายอีกนัยหนึ่งของ หลักอิทธิบาท 4 คือคุณธรรม

ให้ถึงความสำเร็จ, คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ต้องการที่จะทำใ้ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย 3) จิตตะ ความคิดมุ่งมั่น คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจตรา หาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผน วัดผล คิดค้น วิธีแก้ไขปรับปรุง หากนำคำสอนของหลักอริยบท 4 มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานก็จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

จากสภาพดังกล่าว บทบาทหน้าที่ในการนำหลักอริยบท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงาน ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู คือแรงจูงใจให้ผู้วิจัยทำการศึกษการปกครองบริหารงานตามหลักอริยบท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมให้กำนันผู้ใหญ่บ้านบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลที่มุ่งหมายได้แก่ ด้านฉันทะ ความพอใจ เพื่อส่งเสริมให้กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการวางแผนงาน ความต้องการที่จะทำใ้ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ด้านวิริยะ ความเพียร เพื่อส่งเสริมให้กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการดำเนินงานตามแผนงาน ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย ด้านจิตตะ ความคิดมุ่งไปเพื่อส่งเสริมให้กำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการตรวจสอบแผนงานเอาจิตฝึกใฝ่ในการดำเนินงานที่ได้วางไว้ ไม่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง เพื่อส่งเสริมให้กำนันผู้ใหญ่บ้านหมั่นพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจตรา หาเหตุผล และตรวจสอบ ข้อยิ่งหย่อนในการบริหารงานที่รับผิดชอบ มีการวางแผน วัดผล และคิดค้นวิธีการแก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดของงานอย่างสม่ำเสมอ การศึกษาแนวทางการใช้อริยบท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษการนำหลักอริยบท 4 ไปใช้ในการปกครองการบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักอริยบท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการนำหลักอริยบท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางในการนำหลักอริยบท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู” เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5. เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับหน่วยการวัดที่มีใช้ประชากรในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .980

6. หากพบว่า แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

7.1.1 ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบบรรยายผล

7.1.2 ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

7.1.3 การทดสอบสถิติทดสอบสมมติฐานความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

7.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

ผลการวิจัย

1) การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมทุกด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านวิมังสา และด้านจิตตะ ตามลำดับ

2) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการต่อพฤติกรรมการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

3) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู กำนันผู้ใหญ่บ้านควรบริหารงานโดยนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและนำมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชน อันนำไปสู่ความต้องการพัฒนาที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง“การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผู้วิจัยพบประเด็นของผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอเพื่อทำการอภิปรายและประกอบแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้

การเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยรวมทุกด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านวิมังสา และด้านจิตตะซึ่งสอดคล้องกับพระยุพธุมิ ฌมมธโร (สังชาติ) (พระยุพธุมิ ฌมมธโร (สังชาติ), 2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหัตถ์ 4 ตามความคิดเห็นของประชาชน : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหัตถ์ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านอีกทั้งยังสอดคล้องกับวิชญาภา เมธีวรฉัตร (วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กำนันผู้ใหญ่บ้านควรบริหารงานโดยนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และนำมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชน

1.2 ควรส่งเสริมให้ประชาชนในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู มีส่วนร่วมในการปกครองบริหารงาน สร้างความรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นๆ เพื่อให้เกิดความรักและหวงแหน อันนำไปสู่ความต้องการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3 เปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู เสนอความต้องการและปัญหาในชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็นวิจารณ์การปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรนำปัญหา อุปสรรคที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น

2.2 ควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 กำนันผู้ใหญ่บ้านควรให้ความสำคัญและนำหลักอิทธิบาท 4 และหลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการปกครองบริหารงานของสายปกครองกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสังคม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปกครองบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

3.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการปกครองบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภออื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง หรือความสอดคล้องกันในการปกครองบริหารงาน เพื่อให้เกิดความก้าวหน้ามาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

3.3 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

3.4 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเพิ่มเครื่องมือในการวิจัยให้กว้างมากขึ้น เช่น การสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2552). การศึกษากรอบแนวคิดแบบรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่และการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีต่อการปฏิรูประบบราชการของไทย. เข้าถึงได้จาก <http://www.ballchanchai.com/?cid=311360>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). จำนวนประชากรและบ้าน จำแนกเป็นรายอำเภอ และรายตำบล จังหวัดหนองบัวลำภู ณ เดือนธันวาคม พ.ศ.16 ธันวาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/districtList/S010107/th/55.htm>

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระยุทธิวุฒิ ธมฺมธโร (สังขาคี). (2553). การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามความคิดเห็นของประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วน

ตำบล ในอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิชญาภา เมธีวรฉัตร. (2554). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 : กรณีศึกษา
โรงเรียนศรีรังษีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.